

Position Paper Maatwerkafspraken Industrie

Dit position paper is een bijdrage aan het rondetafelgesprek met de vaste Kamercommissie voor Economische Zaken en Klimaat over de maatwerkafspraken met de industrie, op 22 maart 2023.

1. Inleiding

Op 12 december 2022 tekenden de Staat en Nobian een *Expression of Principles (EoP)*. Hiermee is de eerste stap gezet om te komen tot maatwerkafspraken gericht op de verdere verduurzaming van Nobian's productieprocessen. Met de projecten in de EoP wil Nobian zijn huidige ambitieuze doelstelling van nul CO₂-uitstoot in 2040, met 100% groene energie, tien wil versnellen naar nul uitstoot in 2030. De overeenkomst benadrukt ook het strategische belang van zoutwinning als basis voor de chemische industrie in Nederland en West-Europa en de opslag van groene energie in een duurzaam energiesysteem.

De projecten die in de EoP genoemd worden, leveren naast een CO₂-emissiereductie van meer dan 500kT per jaar, ook een reductie op van het gasgebruik van zo'n 300 miljoen m³ per jaar (ca. 1% van het Nederlandse gasverbruik) en van NO_x emissies met 500T. De maatwerkafspraken bieden de kans om deze belangrijke maatschappelijke doelstellingen eerder te realiseren. Er zijn echter ook (rand)voorwaarden voor het realiseren van de beoogde maatwerkprojecten.

Via de maatwerkafspraken wil Nobian bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelstellingen, waarbij ze bieden ook kansen om de positie van de industrie en de strategische onafhankelijkheid van Nederland te versterken en duurzame productie van essentiële materialen voor de toekomst veilig te stellen.

2. Verdere verduurzaming

Nobian wint al meer dan 100 jaar zeer zuiver zout uit de Nederlandse bodem. Het is een onmisbare grondstof voor onze klanten en het chlooralkali elektrolyseproces van onze chemieactiviteiten, waarmee chloor, natronloog en waterstof wordt geproduceerd. Deze basischemicaliën worden toegepast als grond- of hulpstof voor de productie van vele essentiële tussen- en eindproducten, zoals geneesmiddelen, waterzuivering, textiel, PVC (bijv. raamkozijnen), isolatiematerialen, ledlampen, bladen van windturbines en lithiumbatterijen. De ondergrondse opslag van energie (waterstof en gecompriëerde lucht) is een pijler onder het toekomstige duurzame energiesysteem. Zoutcavernes zijn hiervoor uitermate geschikt. Daarnaast zet Nobian zich in voor energie-efficiëntie, productieprocessen die kunnen inspelen op variaties in het aanbod van duurzame elektriciteit (flexen), groene producten en recycling.

3. Uitdagingen

Via de EoP projecten wil Nobian het volgende bereiken: Elektrificatie van de bestaande productieprocessen, het versneld vervangen van elektrolyzers door efficiëntere installaties waardoor minder energie nodig is, en het creëren van energieopslag in zoutcavernes (m.n. waterstof). Deze projecten vereisen naast leveringszekerheid en betaalbaarheid van groene elektriciteit ook het versneld vervangen van bestaande installaties en versnelde afschrijvingen. Dit zijn aanvullingen op reeds geplande investeringen tot 2030. Tegelijkertijd hebben de projecten een grote waarde voor het klimaat en de maatschappij. De uitvoering, financiering en randvoorwaarden brengen echter diverse uitdagingen met zich mee.

Geschiktheid financieel instrumentarium

Aanpassing of versnelde vervanging van bestaande en goed functionerende installaties voor het einde van de economische levensduur vereist significante additionele investeringen. Het financiële rendement van deze investeringen is over het algemeen laag en afhankelijk van onvoorspelbare energieprijzen, die voor een groot deel worden bepaald door geopolitieke ontwikkelingen en politieke keuzes.

Er is op dit moment nog geen standaardinstrument van voldoende omvang voor de binnen het maatwerktraject benodigde kapitaalsinvesteringen. Een bestaande regeling als de SDE++ voor industriële warmtepompen houdt bijvoorbeeld geen rekening met variaties in de elektriciteitsprijs. Ook wordt binnen de regeling een te groot financieel voordeel toegekend voor de vervanging van bestaande efficiënte installaties door warmtepompinstallaties. Als gevolg is er onvoldoende financiering voor deze investeringen. Daarnaast is het van belang om ook de maatschappelijke 'business case' van de verduurzamingswinst van de EoP-projecten in kaart te brengen en integraal mee te wegen.

Financiering

Het verkrijgen van financiering en kredietsupport (bijv. bankgaranties) voor de benodigde investeringen is niet eenvoudig. Het naar voren halen van extra investeringen in projecten met hoge kosten en een laag financieel

rendement levert een uitdaging op voor de financiële draagkracht van onze onderneming. Naast de rentabiliteit van de beoogde projecten heeft externe financiering een negatieve impact op de kredietwaardigheid (de *credit rating*), die bijvoorbeeld meeweegt bij de garantstelling die energieleveranciers vragen van afnemers. Ook vermindert het de kans op succes en verhoogt het de kosten om voor een lange termijn verplichtingen aan te gaan met windparken. Dit komt bovenop de uitdagingen voor de kredietwaardigheid van energie-intensieve bedrijven door de hoge energieprijzen. Naast de uitdaging van niet-rendabele business cases zijn bedrijven dan ook beducht voor een verdere verlaging van hun kredietwaardigheid vanwege de mogelijke financiële impact daarvan.

Uitvoeringscapaciteit

De uitvoering van de maatwerkprojecten vergt forse inspanningen van de betrokken bedrijven, werknemers en leveranciers. Deze projecten moeten veelal worden uitgevoerd naast de reguliere werkzaamheden en gedurende lopende bedrijfsprocessen. Om ongewenste vertraging te beperken, is het belangrijk dat bedrijven tijdig hun uitvoeringscapaciteit op de maatwerkafspraken kunnen aanpassen.

Verandering van bestaande, of het neerzetten van nieuwe, installaties vereist vaak ook aanpassingen aan vergunningen, of zelfs geheel nieuwe. Het voorbereiden van vergunningsaanvragen vergt echter steeds meer tijd, resources en werk. Voor zowel de continuïteit van de bedrijfsvoering als de snelheid in de uitvoering van de maatwerkafspraken is tijdige en voorspelbare vergunningverlening essentieel. Om dit te realiseren en tijdig de noodzakelijke vergunningen te verkrijgen, is voldoende uitvoeringscapaciteit bij de overheid een voorwaarde. In de praktijk worden tijdlijnen voor de beoordeling van aanvragen doorgaans niet gehaald of flink overschreden. Door toenemende maatschappelijk druk en juridisering wordt geprobeerd alle risico's op voorhand uit te sluiten. Hierdoor wordt het aanvragen van een vergunning onvoorspelbaar en lastig te plannen, wat extra onzekerheid voor investeringen oplevert en leidt tot vertraging in de uitvoering. Voor bedrijven betekend dit naast een forse investering ook extra risico in het voortraject, terwijl er nog geen duidelijkheid is of de vergunning zal worden verleend. Sterke coördinatie (vergelijkbaar met de Rijkscoördinatieregeling) en een voorrangprocedure voor de maatwerkprojecten kunnen deze problemen adresseren.

Verduurzaming via elektrificatie: Beschikbaarheid en betaalbaarheid van groene stroom

Voor de maatwerkprojecten is toegang tot groene elektriciteit tegen concurrerende prijzen een belangrijke voorwaarde. Grootschalige directe toegang tot windenergie is recentelijk niet eenvoudig gebleken voor industriële partijen. Een te hoge prijs voor windenergie in Nederland verstoort het gelijke speelveld en belemmert verdere ontwikkelingen van een duurzaam energiesysteem. Politieke sturing is nodig om te zorgen dat er voldoende en betaalbare windenergie beschikbaar komt voor belangrijke verduurzamings- en elektrificatie projecten in de industrie.

Beleidscoherentie

Bij de maatwerkafspraken zijn meerdere directies en ministeries betrokken, elk met hun eigen beleidsdoelstellingen. Het is belangrijk dat hierbij niet uit het oog wordt verloren dat sommige doelstellingen strijdig met elkaar kunnen zijn. Het is belangrijk dat de overheid zich dit realiseert en dat wanneer er incoherentie ontstaat er overkoepelende keuzes worden gemaakt en duidelijke prioriteiten worden gesteld.

4. Afsluiting

De maakwerkafspraken zijn voor iedereen nieuw. De gesprekken verlopen constructief en de uitbreiding van de maatwerkteams bij de overheid heeft het proces versneld. Nobian heeft er vertrouwen in dat de afgesloten EoP zal worden uitgewerkt tot ambitieuze en werkbare afspraken. Net als veel andere bedrijven wil Nobian zijn verduurzamingsambitie verder versnellen. Voor een succesvolle uitvoering daarvan zijn we ook afhankelijk van randvoorwaarden en economische wetmatigheden. Een langjarig en stabiel beleid traject ten aanzien van maatwerk en verduurzaming is daarom wenselijk. Laten we samen inzetten op versnelde verduurzaming van de chemische industrie, zodat Nederland een aantrekkelijke plek blijft voor groene bedrijven die bijdragen aan de onafhankelijke productie van essentiële materialen. Daarmee dragen we bij aan de strategische onafhankelijkheid van Nederland, maar ook aan de energietransitie en groene groei.

